

Rovalan Setlementti ry  
Osallisuuskeskus OODI  
Kansankatu 13  
96200 Rovaniemi  
p. 040 154 9973  
[oodi@rovala.fi](mailto:oodi@rovala.fi)  
[oodi.rovala.fi](http://oodi.rovala.fi)

12.5.2020

Rovaniemen kaupunki  
Perusturvapalvelut  
Hallintoylilääkäri Paula Reponen  
Rovaniemen kaupunki  
Urheilukatu 5-7/  
PL 8216  
96101 Rovaniemi

### **Lapin aluehallintovirasto, selvityspyyntö LAAVI/1647/2019**

**Yleistä**    Rovalan Setlementti ry on tuottanut vuodesta 2013 lähtien yhteistyössä Rovaniemen kaupungin kanssa sen järjestämismääräyksiin kuuluvia tartuntatautiasetuksen 6§ mukaisia palveluita pistämällä huumeita käyttäville henkilöille Rovaniemen alueella.

Vuodesta 2019 erityisesti pistämällä huumeita käyttäville tarkoitettuja terveyspalveluita on tuotettu osana Huumeiden käytön haittoja vähentävän osallisuuden ja terveysneuvonnan kolmevuotista kehittämishanketta, Osallisuuskeskus OODI (2019-2021). Hanke koostuu kahdesta osahankkeesta, jotka ovat 1) Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskusten rahoittama järjestölähtöiseen auttamistyöhön sekä kansalaistoimintaan perustuva osallisuuden edistämisen osahanke sekä 2) Rovaniemen kaupungin rahoittama tartuntatautiasetukseen perustuva terveysneuvonnan osahanke.

Hankkeessa kehitetään haittoja vähentävässä viitekehyksessä Rovaniemellä ja Lapin alueella sellaisia syrjäytymistä vastustavia toimintamalleja ja terveyden edistämisen käytäntöjä, joilla torjutaan ja ehkäistään huumeiden käyttöön liittyviä sosiaalisia, kulttuurisia ja terveydellisiä haittoja lisäämällä huumeita käyttävien yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua ja saada syrjinnästä vapaita palveluita yhteiskunnassa.

**Tilat**    Osallisuuskeskus OODIn tilat sijaitsevat Rovaniemen keskustassa katutasossa. OODIn terveysneuvontapisteeseen terveysneuvonta- ja välineidenvaihtotoiminta on avoinna asiakkailleen tiistaisin klo 12-15 sekä maaliskuusta 2020 lähtien myös torstaisin klo 12-15. Palvelussa voi asioida anonymisti rekisteröitymällä asiakkaaksi nimimerkillä. Lisäksi Oodissa järjestetään kaksi kertaa viikossa 2-3 tuntia kerrallaan

terveydenhoitajan vastaanottotoimintaa sekä kahdesta neljään kertaa kuukaudessa 2-3 tuntia kerrallaan lääkärin vastaanottotoimintaa.

#### Palvelut

##### **Terveysneuvonta ja -ohjaus**

Terveysneuvonnan ja -ohjauksen tarkoituksena on tiedottaa, kouluttaa ja ohjata huumeita käyttäviä, heidän läheisiään ja muita tarkoituksenmukaisia henkilöitä pistoshuumeiden käyttöön liittyvistä terveydellisistä riskeistä ja haitoista, kuten erilaisten hepatiittien ja HIV:n tartuntariskistä, muista suonensisäiseen käyttötapaan liittyvistä terveydellisistä riskeistä, kuten pehmytkudosvaurioista ja bakteeriperäisistä tulehduksista (esimerkiksi abskessi, endokardiitti), suojaamattoman seksin välityksellä mahdollisesti tarttuvista seksitaudeista ja ei-toivotuista raskauksista. Lisäksi toiminnalla pyritään ennaltaehkäisemään ja vähentämään riskien ja haittojen toteutumista tiedottamalla, neuvomalla ja ohjaamalla asianmukaiseen suojautumiseen sekä tarjoamalla haittojen vähentämiseen tähtääviä palveluita, kuten rokotuksia ja raskaudenehkäisyvälineitä OODI -hankkeen terveysneuvontatoiminnan fyysisissä tiloissa. Tarkoituksena on myös kehittää yhteistyötä eri terveydenhuollon palveluja tuottavien tahojen, esimerkiksi suun terveydenhuollon kanssa, kohderyhmän yleisen terveyden- ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä huumeiden käyttöön liittyvien haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

##### **Pistosvälineiden vaihtotoiminta**

OODIn terveysneuvonnassa vaihdetaan asiakkaille pistoshuumeiden käytössä tarvittavia sellaisia puhtaita ja steriilejä käyttövälineitä, joilla pyritään ehkäisemään erilaisia suonensisäiseen käyttötapaan tai muutoin huumeiden käyttöön liittyviä veriteitse tarttuvia tauteja, kuten hepatiitteja ja HI-virusta, sekä muita mahdollisia suonensisäiseen käyttötapaan ja muuhun käyttöön liittyviä terveydellisiä riskejä ja haittoja. Pistosvälineiden vaihtotoimintaa toteutetaan aina yhdessä terveydenhuollon ammattilaisen antaman terveysneuvonnan ja -ohjauksen kanssa. Vaihdettaavia välineitä ovat neulat ja ruiskut. Lisäksi asiakkaille annetaan aseptiseen injisointiin tarvittavia välineitä, kuten puhdistuspyyhkeitä, huumeiden käyttöön kehitettyjä epäpuhtauksia suodattavia filttäreitä ja staaseja. Asiakkaille annetaan myös pistäville ja leikkaaville jätteille tarkoitettuja keräysastioita.

##### **HCV ja HIV -pikatestaus**

OODIn terveysneuvonnan asiakkaille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuus sekä hepatiitti C- että HIV -pikatestaukseen. Pikatestaus toteutetaan anonymina palveluna. Positiivisissa löydöksissä toimitaan erikseen laadittujen hoitopolkumallien mukaan.

##### **Hepatiitti A ja hepatiitti B –rokottaminen sekä muut kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotteet**

Terveysneuvonnan asiakkaille tarjotaan tarvittaessa mahdollisuus hepatiitti B -rokotesuojaan sekä hepatiitti A -rokotesuojaan yhdistelmärokotteena sekä tarkoituksenmukaisia muita kansallisen rokotusohjelman mukaisia rokotteita. Potilaalla on mahdollisuus saada terveysneuvonnan yhteydessä annettava rokotesuoja yksilöintitietojen antamisen jälkeen. Rokotustoiminnasta vastaa Osallisuuskeskus Oodin nimetty vastuulääkäri. Rokotustoiminnan toimenpiteet merkitään Rovaniemen kaupungin potilastietojärjestelmään.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ohjeen mukaan hepatiitti B ja A -rokotteen saavat kansallisen rokotusohjelman osana ilmaiseksi ruiskuhuumeiden käyttäjät, ruiskuhuumeita käyttävien läheiset, kuten perheenjäsenet, asuinkumppanit ja seksikumppanit sekä miehet, joilla on seksiä miesten kanssa.

### **Seksuaaliterveyden edistäminen ja raskauden ehkäisy**

Seksuaaliterveyden edistämistä sekä raskauden ehkäisytoimintaa toteutetaan hankeen terveysneuvontaosiossa tarkoituksenmukaisen neuvonnan, ohjauksen ja sidosryhmäyhteistyön lisäksi tarjoamalla hankkeen kohderyhmälle raskauden ehkäisyyn liittyviä neuvolapalveluita ja ilmainen ehkäisy Rovaniemen kaupungin perusturvalautakunnan linjauksen mukaan. Käytettävät ehkäisyvälineet ja muu neuvolatoiminta toteutetaan Rovaniemen kaupungin terveydenhuollon olemassa olevan raskauden ehkäisy-suunnitelman mukaan huomioiden kohderyhmän erityistarpeet. Toimintaa toteutetaan hankkeen terveysneuvonnan fyysisissä tiloissa.

### **Terveydenhoitajan palvelut**

Hanke tuottaa tarkoituksenmukaisia terveydenhoitajan palveluita omana palvelunaan, kuten vastaanottotoimintaa, HCV- ja HIV -pikatestausta, lääkärin valvonnassa A+B yhdistelmärokotteiden antamista sekä erilaista terveydenhoitoon ja -seurantaan liittyvää hoito- ja mittaustoimintaa. Myös seksuaaliterveyden edistäminen yhdessä muun OODI -tiimin kanssa on osa terveydenhoitajan toimintaa. Terveydenhoitajan palvelut toteutetaan siten, että asiakkaalla on mahdollisuus asioida anonyymina pois lukien rokotustoiminta sekä mitä muuta säädöksissä ja asetuksissa sekä Rovaniemen kaupungin ohjeissa on määrätty ja velvoitettu potilaan hoitamisesta ja hoitotoimenpiteiden dokumentoimisesta.

### **Lääkäripalvelut**

Lääkäripalvelut toteutetaan avovastaanottotoimintana Osallisuuskeskus Oodin osa-aikaisen lääkärin toimesta Oodin omissa tiloissa etukäteen erikseen sovittavina ajankohtina. Tarkoituksena on, että Osallisuuskeskus Oodin potilailla/asiakkaila on mahdollista asioida anonyymina lääkärin vastaanotolla pois lukien sellainen terveydenhuollon toimenpiteisiin liittyvä toiminta, mikä edellyttää dokumentoimista voimassa olevan lainsäädännön ja Rovaniemen kaupungin ohjeistuksen mukaan Rovaniemen perusterveydenhuollon potilasrekisteriin ja potilaskertomukseen.

Tilastot Vuonna 2019 vaihtotoiminnassa asioitiin 798 kertaa ja käyttövälineitä vaihdettiin 143 830 kappaletta. Käyntejä vuonna 2019 oli 166 enemmän kuin edellisellä vuonna. Vaihtotoiminnassa on sen avaamisen jälkeen vuoden 2019 loppuun mennessä asioinut kaikkiaan 321 eri rekisteröitynyttä nimimerkkiä. Vuonna 2019 vaihtotoiminnassa asioi 157 eri nimimerkkiä, joista 38 oli uusia, toimintavuonna palveluun rekisteröitynyttä henkilöä.

Vuonna 2020 OODIn terveysneuvontapisteen vaihtotoiminnassa oli toukokuun alkuun mennessä asioinut kaikkiaan 119 eri nimimerkkiä, joista 23 oli uutta, vuonna 2020 palveluun rekisteröitynyttä. Toukokuun alkuun mennessä toiminnassa oli asioitu yhteensä 260 kertaa. Välineitä oli vaihdettu 40 634 kappaletta.